

SİVİL GLOBAL PROGRAMI | SEKTÖREL DİPLOMASİ KANALLARI

KÜLTÜR VE SANAT DİPLOMASİSİ ÇALIŞTAYI

SONUÇ RAPORU

TASAM (Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi) tarafından yüksek katılım ve yüksek başarı ile gerçekleştirilen “Global Sivil Diplomasi İnşası Zirvesi **SİVİL GLOBAL 2016**” kapsamındaki “Sektörel Diplomasi Kanalları” altında **21 Nisan 2016** tarihinde **İstanbul**’da yapılan “**Kültür ve Sanat Diplomasisi Çalıştayı**”; Zirve’nin “**Potansiyelin Keşfi: Kapasite Yönetimi ve Derinleşme**” olarak belirlenen ana temasına hizmet edecek şekilde, uluslararası alanda işbirliği imkânlarının proaktif yaklaşımlarla geliştirilmesine çok yönlü faydalar ve önemli katkılar sunmak üzere oldukça verimli geçmiştir. İlgili uzmanlar, yetkililer, akademisyenler ve STK yöneticilerinin katılımı ile icra edilen Çalıştay’da öne çıkan tespit ve değerlendirmeler özetle aşağıda derlenmiştir:

1. Kültür ve sanat, kamu diplomasisinin en önemli unsurlarındandır. Kültürel diplomasi; fikirlerin, yaşam tarzlarının, estetik anlayışların ve zevklerin paylaşımı yoluyla muhatap kitleleri etkileme olarak tanımlanabilir. Kültürel diplomasi, sadece toplumlar arasında karşılıklı iletişim vasıtası değil, aynı zamanda sosyal değişim ve dönüşümün de tetikleyicilerindedir. Kültür ve sanat diplomasisi sonucunda ülkelerin saygınlığı artmakta ve tanıtımı en ekonomik yollardan gerçekleştirilmektedir. Bu da turizm ve ihracat artışı gibi somut getiriler sağlamaktadır.
2. Kültürel birikimin “sert güç” unsurları ile birlikte tüm dünyada etkili olmasının ilk ve çarpıcı örneklerinden biri; 19. yüzyılda Fransız kültürünün tüm dünyada geniş bir etki alanına kavuşmasıdır. Bu dönemde Fransız yöneticiler böylesi bir etkiyi amaçlamamış olsalar bile, “sert güç” ile desteklenen Fransız kültürü, dönemin “ilerici” söylemlerinin de etkisi ile hızla yayılmış ve Fransa’nın uluslararası alandaki görünürlüğünü daha da belirgin hâle getirmiştir. Bu dönemde Fransızca konuşmak, Fransız ürünleri kullanmak, Fransa’yı ziyaret etmek hatta resmî kurumları Fransız usulüne göre tasarlamak moda hâline gelmiştir.
3. İkinci Dünya Savaşı’nın ardından nükleer dehşet dengesine dayalı olarak gelişen iki kutuplu sistemde de kapitalist ve komünist ideolojiler yanında kültürel unsurların da önemli ölçüde etkili olduğu bir mücadele dönemi yaşanmıştır. Bu dönemde Hollywood, müzik sektörü, beslenme ve giyim kültürü gibi unsurların ideoloji ile birlikte uluslararası alanı karmaşık bir şekilde etkileyen unsurlara dönüştüğü görülmüştür.

4. Kültür ve sanat diplomasisi için iki temel unsur söz konusudur. Bunlardan ilki, oldukça damıtılmış ve gelişmiş bir kültür ve sanat birikimidir. İkincisi ise bu kültürel birikimin arkasında siyasi, askerî ve ekonomik anlamda bir “sert güç” birikiminin bulunmasıdır. Önemli olan bu iki unsurun uyumlu, orantısız biçimde işlevsellik kazanmasıdır.
5. Bugün genelde kamu diplomasisi, özelde ise kültür ve sanat diplomasisi, uluslararası ilişkiler alanında daha fazla etkili olmaya başlamıştır. Resmî dış politika süreçlerinde muhatap ülke halklarının ve kamuoylarının daha fazla dikkate alınması bir zaruret hâline gelmiştir. Günümüzün güçlü ülkeleri dil, edebiyat, müzik, folklor, dizi ve sinema ürünleri, mutfak kültürü, moda gibi araçları kültürel diplomasi hedeflerini gerçekleştirmek üzere yaygın bir şekilde kullanmaktadırlar.
6. Sanat dünyasında önde gelen kişilerden birer kültür diplomatı olarak istifade edilmesi gerekir. Üstelik bu durum bir ülkenin sadece kendi yetiştirdiği sanatçılarla sınırlı kalmamalıdır. Öteki ülkelerde yetişmiş ama bir ülkenin kültür ve sanat yönünden tanıtımı için faydalı işler yapmış ya da yapabilecek olan kişilerden de istifade edilmesi gerekmektedir. Ülkelerin dış temsilciliklerindeki sergiler, fuarlar ve sanat etkinliklerine katılımları veya bunları desteklemeleri de önemli ölçüde etkili olacaktır.
7. Şehirler birbirine benzemezler ve kendi şahsiyetleri, kimlikleri, ruhları bulunmaktadır. Ancak yeni tip binalar özellikle TOKİ yapıları ruhsuz beton yığınları oluşturmaktadır. Çünkü şehrin kimliğinden, tarihinden yoksun yapılar ortaya çıkmaktadır.
8. Bir şehrin kültürünü, ruhunu yaşatmak, devam ettirmek istenirse kültürel restorasyona daha da önem verilmesi gerekir. Şehirlerin tarihî ve kültürel dokusu sürdürülmeli, yerlisine de ziyaretçisine de açılmalı ve benimsenebilir bir hâle getirilmelidir.
9. Tarihi bir dokuyu, kültürel bir varlığı ve değerleri, değer hâline gelmiş şahsiyetleri korumak, onlara gereken değeri vermek insanların boynunun borcudur. Özellikle sanatçılarımıza evrensel bir gözle bakılması gerekmektedir. Ülkemizde çokça rastlanan siyasi tarafçılığa düşülmemelidir; gereken değer ve ilgi, onu hak eden yere ve kişiye verilmelidir.
10. Şehirlerin kendilerine has mimari üslupları gözetilmelidir. Eğer Osmanlı mimarisine sahip olan şehirlerde bir yapı inşa edilecekse, Osmanlı üslubu, Selçuklu şehirlerindeki bir yapı söz konusuysa Selçuklu üslubu temel alınmalıdır. Ancak köksüz veya kopyalama şeklinde eserlerin ortaya konması eksikliğin ve aciziyetin göstergesidir. Yaklaşık yüz yıl geçmesine rağmen yeni bir üslubun ortaya konulmadığı da ortadadır.

11. İnançlar ile kültür ve sanat diplomasisi arasında yakın ilişki bulunduğu gerçeği göz önünde bulundurulmalıdır. Türk ve İslam kültürü bağlamında Türk dünyasında; İslami temsil bağlamında İslam dünyasında; Osmanlı kültürü bağlamında Osmanlı bakiyesi ülkelerde; semavi dinler bağlamında Hıristiyan, Yahudi vb ülkelerde yürütülecek faaliyetler kültür ve sanat diplomasisi açısından büyük önem taşımaktadır.
12. Yatay şehirleşmeye başvurulmalı ancak inşaat şirketlerinin birçoğunun yaptığı gibi rezidanslarla dikey şehirleşme yoluna gidilmemelidir. Avrupa’da her yerde yatay şehirleşme görülmekte ve insanlar toprağından, bahçesinden uzak kalmak istememektedir.
13. Kent yaşantısı ve kent kültürünün oluşumu sağlanmalıdır. Bu konuda en önemli faaliyet, şehir meydanlarının oluşturulmasıdır. İnsanlar şehri tadabilecekleri, birbirilerini tanıyabilecekleri yerlere ihtiyaç duymaktadır.
14. Şehir parkları inşa edilmeli ve insanların yürüyüş yapabilecekleri, kitap okuyabilecekleri, gezebilecekleri yeşil alanlar oluşturulmalıdır.
15. Şehir müzeleri belli bölgelerde var olsa da, daha fazla bölgede inşa edilmelidir. Şehirlerde kültür merkezleri açılmalı ve çok amaçlı kullanılmalıdır. Özellikle gençlerin herhangi bir sanat dalında eğitim görebileceği, çalışmalar yapabileceği yerler bulunmalıdır.
16. Türkiye’de sanatçının önünün açılması ve prosedüre boğulmuş düzenin değiştirilmesi gerekmektedir. Bu konunun siyasi bir boyutu da bulunmaktadır. Fakat her şeye rağmen sanatçının önündeki engeller kaldırılmalı ve sanat ile sanatçıya özgür ve layık olduğu ortam sunulmalıdır.
17. Sanatçı da kendi toplumuyla barışık olmalı ve sanatının toplum nezdinde bir karşılığı olmalıdır.
18. Müzecilik ile tarihî eserlerin bulunmasında, korunmasında ve restorasyonunda, bireylerin ve STK’ların rolü çok büyüktür. Bugüne kadar bireylerin üstün çabaları sayesinde birçok tarihî eser kurtarılmış ve birçok müze açılmıştır. Tarihe, kültüre bakış değişmelidir.
19. Savaşlar tarihî yapılara, özellikle antik kentlere geri dönüşü olmayan zararlar vermektedir. Suriye’deki Palmira antik kenti bunun en büyük örneklerinden biridir. Birçok tarihî yapı, kent ve eserler, savaşlar sırasında yok olup gitmektedir.

- 20.** Özetle, bu hazinelerimize hak ettikleri değer verilmeli, hem devlet kurumları hem STK'lar bu eserleri ellerinden geldiğince korumalı, yaşatmalı, yenilerini ortaya çıkartarak halka sunmalıdır.
- 21.** Kültür ve sanat diplomasisi envanterini oluşturan aktörler millî güvenlik, sosyo-ekonomik barış ve stratejik bağımlıklar için yaşamsal öneme sahiptir. Yeniden yorumlanmış bir stratejide aktörlerin sinerjisine olan ihtiyaç en öncelikli konuların başında gelmektedir.

21 Nisan 2016, İstanbul

